

ГЛОБАЛЛАШУВ ШАРОИТИДА ХАЛҚАРО СИЁСАТ ВА МИССИОНЕРЛИК

**Худайбердиев Асомиддин Курбонкулович,
Қиёмова Гулхаё Захриддин қизи**

Тошкент педиатрия тиббиёт институти. Ўзбекистон, Тошкент ш.

Аннотация. Мазкур мақолада глобаллашув шароитида халқаро сиёсат ва миссионерликнинг ўзаро фаолияти тўғрисидаги фикрлар илмий жиҳатдан таҳлил этилган. Шунингдек, мақолада глобал миқёсда халқаро сиёсий марказлар томонидан йўналтирилаётган миссионерлик оқибатида айрим мамлакатлардаги давлат суверенитети, конституцион тузумга қилинаётган таъжовусларни мафкуравий қўллаб қувватлаш ва таъминлаш борасидаги фикрлар ёритилган. Миссионерлик тарафдорларини мафкура полигонларида олиб борилаётган кураш учун жуда катта сармояларни сафарбар этишаётганлиги намоён бўлмоқда. Шу ўринда, миссионерлик аниқ белгиланган сиёсий мақсадларни амалга оширишда аксарият ҳолатларда ёвуз ва бузғунчи ғояларини кузлаётгани ойдинлашмоқда. Мазкур ҳаракатлар оқибатида иқтисодий тараққиётдан орқада қолган давлатларга “беғараз” ёрдамнинг кўрсатиш ниқоби остида айрим мустақил давлатларнинг ички ишларига очиқдан очиқ аралашувининг яширин кўриниши сифатида намоён бўлмоқда.

Калит сўзлар: миссионерлик, мафкура, таҳдид, глобал, халқаро сиёсат, сиёсий марказ, халқаро иқтисод, ахборот, коммуникация, интервенция.

МЕЖДУНАРОДНАЯ ПОЛИТИКА И МИССИОНЕРСТВО В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

**Худайбердиев Асомиддин Курбонкулович,
Қиёмова Гулхаё Захриддин қизи**

*Начало формы, Ташкентский педиатрический медицинский институт.
Узбекистан, г. Ташкент.*

Аннотация. В данной статье анализируются взгляды на международную политику и миссионерское взаимодействие в условиях глобализации. В статье также описывается идеологическая поддержка и обеспечение государственного суверенитета в некоторых странах, а также посягательство на конституционный строй в результате миссии, направляемой международными политическими центрами по всему миру. Очевидно, что миссионеры мобилизуют огромные инвестиции в борьбу за идеологические полигоны. В то же время ясно, что миссионер часто следует жестоким и разрушительным идеям в достижении четко определенных

политических целей. В результате этих действий под видом предоставления «бесплатной» помощи экономически отсталым государствам это рассматривается как тайное проявление открытого вмешательства во внутренние дела некоторых независимых государств.

Ключевые слова: миссионерства, идеология, угроза, глобальная, международная политика, политический центр, международная экономика, информация, коммуникация, интервенция.

INTERNATIONAL POLICY AND MISSIONING IN THE CONDITION OF GLOBALIZATION

**Khudayberdiyev Asomiddin Kurbonkulovich,
Qiyomova Gulkhayo Zakhriddin qizi**

Tashkent Pediatric Medical Institute. Uzbekistan, Tashkent.

Abstract. *This article analyzes the views on international politics and missionary interaction in the context of globalization. The article also describes the ideological support and ensuring state sovereignty in some countries, as well as the encroachment on the constitutional system as a result of a mission led by international political centers around the world. It is evident that the missionaries are mobilizing huge investments in the struggle for ideological landfills. At the same time, it is clear that the missionary often follows brutal and destructive ideas in pursuit of well-defined political goals. As a result of these actions, under the guise of providing “free” aid to the economically backward states, it is seen as a secret manifestation of open interference with the internal affairs of some independent states.*

Key words: *missionary, ideology, threat, global, international politics, political center, international economy, information, communication, intervention.*

КИРИШ

Глобаллашув шароитида мафкура полигонларида инсон қалби ва онгини забт этишга бўлган ҳаракатлар тобора кучаймоқда. Зеро, глобал миқёсда ғоявий – мафкуравий таҳдид сифатида намоён бўлаётган миссионерликнинг кучайиши дунё жамоатчилиги онги, руҳияти ва маънавиятига жиддий таъсир ўтказмоқда. Бу ҳақда фикр юритганда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев қайд этганидек: “Барчамизга яхши маълумки, ҳозирги кунда дунё шиддат билан ўзгармоқда. Инсониятнинг тақдири ва келажагига таҳдид солаётган хавф-хатарлар тобора кучайиб бормоқда” [1],-дея таъкидлагани бежиз эмас. Зеро, бугунги кунда миссионерлик замирида тараққиёт сари интилаётган мамлакатларнинг давлат суверенитети, конституцион тузумга қилинаётган тажовузларни мафкуравий қўллаб қувватлаш каби салбий ҳолатлар намоён бўлмоқда. Миссионерлик тарафдорларини мафкура полигонларида олиб

борилаётган кураш учун жуда катта сармояларни сафарбар этишаётганлиги намоён бўлмоқда. Шу ўринда, миссионерликка бўлган муносабатларни ижобий эканлигини айрим сиёсатчилар томонидан билдирилган фикрларида ҳам ўз аксини топган. Ушбу фикрларни Американинг XIX асрда хорижда фаолият кўрсатган пресвитериан миссияси котиби Ф.Элливуд ўз баёнатида очиқ-ойдин: “Хоҳлаймизми йўқми, бизнинг миссионерлик фаолиятимиз келгуси ўн йилликда хоҳ яхшилик, хоҳ ёмонлик билан бўлсин дипломатия ва савдо билан чамбарчас боғланади” [2], – дея таъкидлаган эди. Шу тариқа, миссионерлик аниқ белгиланган сиёсий мақсадларни амалга оширишда аксарият ҳолатларда ёвуз ва бузғунчи ғояларини кузлаётгани ойдинлашмоқда. Мазкур ҳаракатлар оқибатида иқтисодий тараққиётдан орқада қолган давлатларга “беғараз” ёрдамнинг кўрсатиш ниқоби остида айрим мустақил давлатларнинг ички ишларига очиқдан очиқ аралашувининг яширин кўриниши сифатида намоён бўлмоқда.

ИШНИНГ МАҚСАДИ

Адабиётлар билан ишлаш, манбаларни ўрганиш ва маълумотлар таҳлили орқали глобаллашув шароитида халқаро сиёсат ва миссионерликнинг ўзаро фаолияти тўғрисидаги фикрларни илмий жиҳатдан таҳлил қилиш ва ёритишдан иборат.

УСУЛЛАР

Адабиётлар билан ишлаш ва назарий таҳлил.

ОЛИНГАН НАТИЖАЛАР МУҲОКАМАСИ

Бугунги кунда у ёки бу динни байроқ қилиб дунёвий тартиботга қарши йўналтирилган радикал ҳаракатларга қарши кураш олиб бориш кўп қиррали бениҳоя зиддиятли феномен эканлигини инобатга олиш зарур [3]. Зеро, жаҳондаги етакчи давлатлар миссионерлик ҳаракатларини йўналтириш орқали нииктисодий ёрдам бериш баҳонасида аксарият ҳолатларда ўзларининг сиёсий шартларини бажаришга мажбур қилиш ҳолатлари кузатилмоқда. Айниқса, иқтисодий жиҳатдан заиф давлатларга “беғараз” ёрдам кўрсатиш орқали ўз сиёсий таъсир доирасига олиш ҳолатлари тобора ойдинлашмоқда. Хусусан, диний воситалар орқали ўзга давлатларнинг ички ишларга аралашуви намоён бўлмоқда. Миссионерлик геосиёсий кучлар кўмагида хавфли қурол сифатида, ўзга дин вакиллари эътиқодига раҳна солмоқда. Шу билан бир қаторда, мазкур ҳаракатлар гегемонлик ва мустамлакани, босқинчилик ҳамда кучли давлатларнинг кучсиз давлатларга нисбатан сиёсий босимини тажовузорлик ҳаракатлари оқибатида амалга оширишда муҳим аҳамият касб этиб келмоқда.

Мазкур ҳолат, жаҳондаги етакчи давлатларнинг дунё захираларининг тўлиқ эгаллаш ва назорат қилишда мафкуравий ҳужум қуроли сифатида миссионерликдан фойдаланаётганлигини намоён этмоқда. Натижада, муайян ҳудуд ёки минтақа халқларни ўз мамлакатига қарши қўйиш ҳолатлари кузатилмоқда. Бугунги кунда миссионерлик натижасида айрим

мамлакатлардаги давлат суверентети, конституцион тузумга қилинаётган тажовузларни мафкуравий қўллаб қувватлаш ва таъминлаш ҳолатлари кузатилмоқда.

Дунёда миқёсида таҳликали вазиятини тобора авж олиши миссионерлик борасида жиддий фикрлашни тақоза этмоқда. Зеро, миссионерлик оқибатида муайян ҳудуд ва минтақада катта маънавий йўқотишлар юз бераётганлиги мамлакат миқёсида ҳукумат бошқарувида ўзаро қарама қарши кучларнинг шаклланишига замин яратмоқда. Мазкур ҳолат, энг аввало, миллатнинг асрий қадриятларига раҳна солиш орқали халқ ва миллатнинг турмуш даражасини издан чиқараётганлигини айтиб ўтиш лозим. Шу тариқа, давлат бошқарувида сепаратизмнинг кучайиши муайян мамлакат суверентетига нисбатан жиддий хавф солмоқда.

Ҳозирги кунда, дунё ҳамжамиятини ноанъанавий динларнинг фаолияти ташвишга солмоқда. Айнан, дунё миқёсида ноанъанавий динларнинг ижтимоий намоён бўлиши бир қатор муаммоларни келтириб чиқаришга замин яратяпти. Бир миллатга мансуб, бир тилда гаплашувчи, умумий тарих ва ягона давлатга эга бўлган фуқароларни диний асосда бўлиб ташлашга қаратилган ҳаракатлар ҳар қандай жамият ҳамда давлат учун таҳдид тўғдирмоқда. Айни пайтда инсониятнинг кўп асрлик тарихи диндан ниқоб сифатида фойдаланиш ундаги ғояларни вайронкорлик руҳида талқин этиш инсонлар бошига кўплаб кулфатлар келтирганини кўрсатади. Замонавий воқелик диндан ғаразли мақсадлар йўлида фойдаланиш давом этиши баробарида, у ўта нозик тус ва хатарли кўринишлар олаётганидан гувоҳлик бермоқда [4].

Бугунги кунда ноанъанавий диний жамоалар томонидан қилинаётган тарғибот ва ташвиқотлар оқибатида конфессиялараро низоларни келтириб чиқармоқда. Айниқса, айрим диний ташкилотлар томонидан ўз сафларини кенгайтириш мақсадида ўзга динлар ўртасида миссионерлик фаолиятини олиб бориши диний адоватларга сабаб бўлмоқда. Мазкур ҳолатлар Африка ва Осиё минтақасидаги қатор мамлакатларда миссионерлик натижасида туб аҳолининг диний таркибидаги мувозанатни бузилишига замин яратмоқда. Натижада, мазкур ҳолатни миссионерлик оқибатида турли дин вакиллари орасида доимий равишда диний адоватлар келиб чиқаётган можаролар мисолида кўриш мумкин. Жумладан, Африканинг шимоли-шарқий қисмида жойлашган Судан Республикасининг асосий нефть захиралари жойлашган жанубий ҳудудлари ўтган аср давомида католик ва протестант миссионерлари томонидан фаол христианлаштирилган эди. Ушбу ҳудудда марказий ҳукуматга қарши қуролли чиқишлар оқибатида, айрим маълумотларга кўра, 1,5 млн.га яқин одам нобуд бўлган. 2011 йили Африкадаги энг йирик давлат ҳисобланган мазкур мамлакат мусулмонлар кўпчиликини ташкил этувчи Судан аҳолисининг асосий қисми христианлардан иборат жанубий

Судан Республикасига бўлиб юборилди [5]. Ваҳоланки, миссионерлик оқибатида ўтмишда буюк маданият ва тараққиёт даврларини бошидан кечирган халқ ва миллатлар ўртасида ўзаро низо ва адоватларни кучайишига замин яратаётганлигини таъкидлаш ўринлидир. Айнан, мазкур ҳолат туфайли Индонезиянинг христианлаштирилган шимолий ҳудудлари – Суматра, Сулавеси ва Молукко ҳудудларида муттасил равишда мусулмонлар ва христиан прозелитлари ўртасида диний низолар асосида тўқнашувлар, қотиликлар, террорчилик ҳаракатлари рўй бериб туради” [6]. Дунёдаги “айрим” сиёсийлашган диний марказлар томонидан мазкур омиллар мустамлакачилик ва янги мустамлакачилик, буюк давлат шовинизми ва халқаро муносабатларда диний зўравонлик асосида мамлакатда парокандаликни келтириб чиқаришга замин яратмоқда. Шу тариқа, “иқтисодий ёрдам” кўрсатиш баҳонасида ривожланаётган давлатларни ички ишларига арлашув сингари қонунга зид ҳаракатлар кузатилаётганлигини таъкидлаш лозим. Натижада, ҳокимият учун кураш, айримачилик, чегаравий ва минтақавий зиддиятлар, этник можаролар экстремизм ва терроризмни тобора кучайишига замин яратмоқда. Ўз навбатида мазкур ҳолат, мамлакатда диний туйғуларни кучайтириш орқали бир-бирига қарама қарши турган гуруҳларни шакллантирмоқда. Дин мафкуранинг энг кенг тарқалган шакли бўлгани учун ундан сиёсий партиялар ҳам фойдаланди. Кейингилар эса диннинг асл моҳиятини бузиб, уни ниқоб қилиб олди [7].

Глобаллашув шароитида дунёдаги “айрим” сиёсий куч марказлари ўзларининг геостратегик мақсадларини амалга оширишда “нишон” сифатида танланган мамлакатни ўзига тобе қилишда миссионерликдан фойдаланмоқда. Айниқса, муайян минтақа ва ҳудудда яшовчи аҳолининг энг ночор кам таъминланган қатламини аниқлаш орқали уларга “режали беғараз” ёрдам кўрсатиш баҳонасида ички ишларига бевосита аралашув сингари қонунга зид ҳаракатларни ўзида намоён этмоқда. Жаҳонда геосиёсий кучлар мувозанатининг ўзгариши, айрим ривожланган давлатларнинг ўз демократиясини “экспорт” қилиш орқали дунёга ҳукмронлик учун очиқдан-очиқ даъвогарлик қилиши ҳеч кимга янгилик эмас [8]. Шу тариқа, дунё миқёсида ижтимоий табақаланишнинг кучайиши, бозорнинг шавқатсиз рақобати, иқтисодий инқироз туфайли омманинг диний психологиясини ўзгартирмоқда. Айнан, мазкур ҳолат, миссионерликдан ўз манфаатлари йўлида фойдаланишга замин яратмоқда. Айниқса, муайян минтақа ва ҳудудда вужудга келаётган янги диний ҳаракат (ЯДХ)ларнинг миссионерлик фаолияти уч босқичда амалга оширилмоқда. Яъни: “миссионерлик ҳудуд”ини ўрнатиш, уни хорижий сармоялар асосида молиялаштириш орқали диний жамоалар сонини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Натижада, миссионерликнинг фаол тарғибот ва ташвиқоти орқали олдин мавжуд бўлмаган юзлаб христианлик конфессиялари вужудга келмоқда. Айниқса, миссионерликнинг кучайиши

жаҳон миқёсида глобал ижтимоий – иқтисодий инқироз даврида давлатларни бир тузумдан иккинчисига ўтиш шароитида авж олмоқда.

Дунё миқёсида миссионерликнинг кенг кўламдаги фаолияти миссионерлик ташкилотларини кенгайтирмоқда. Мазкур ҳаракатга ҳалқаро миқёсида ҳомийлик қилаётган сиёсий марказлар, молиявий доиралар, алоҳида шахсларнинг доимий эътиборда эканлиги миссионерликка нисбатан жиддий эътибор қаратишни тақоза этади. Айниқса, “айрим” сиёсий марказлар кўмаги остида “беғараз” молиявий ёрдам кўрсатиш ва турли хайрия жамғармалари ниқоби остида кўллаб қувватлаш масалани бу борада жиддий эканлигини тақоза этади.

Хорижий молиявий кўмак асосида молиялаштирилаётган миссионерлик стратегиясида аксарият ҳолатларда сиёсий мақсадларни кўзлаб ҳаракат қилаётганлиги яққол намоён бўлмоқда. Зиддиятлардан ўз манфаатлари йўлида фойдаланиб келаётган турли хил сиёсий-мафкуравий гуруҳлар этник-миллий, диний асосда янги зиддиятларни онгли равишда авжига чиқармоқдалар [9]. Натижада, мазкур ҳолат, муайян минтақаларда аввало, жамият хавфсизлиги ҳамда мамлакат барқарорлигига путур етиши учун замин яратмоқда. Айнан, миссионерликни ривожлантириш мақсадида хориждан йўналтирилаётган “беғараз молиявий”дан ўз манфаати ва мақсадлари сари интилиш тобора ойдинлашмоқда. Ваҳоланки, дунё миқёсида геосиёсий кучлар мувозанатининг тобора ўзгариши, айрим ривожланган давлатларнинг ўз демократиясини “экспорт” қилиш орқали дунёга ҳукмронлик қилиш мақсадида очикдан – очик даъвогарлик қилишга бўлган ҳаракатлар мисолида намоён бўлмоқда.

Яқин Шарқ минтақасига, жумладан, араб мамлакатларига ўз таъсирини ўтказишга уринаётган кучлар ўртасидаги геосиёсий рақобатнинг кучайиши улар мустақиллигига таҳдидларнинг янги турлари сифатида намоён бўлаётганини кўрсатмоқда. Ўз навбатида, бундай ҳаракатлар Яқин Шарқ ва Шимолий Африка, жумладан, айрим араб давлатларининг геосиёсий ва геостратегик аҳамияти ортиб бораётгани, улкан табиий-иқтисодий ва бошқа ресурс салоҳиятига эгаллиги улар хавфсизлик ва барқарорликка таҳдид ва хатарлар сақланиб қолаётган минтақа сифатида ҳамон жаҳон ҳамжамияти диққат марказида турганлигини ҳам англатади [10]. Зеро, миссионерлик ҳаракатлари натижасида “инсон ҳуқуқлари”, “виждон эркинлиги”, “деморактик эркинликлар”ни олға суриш учун кўрсатилаётган “кўмак” аслида мамлакатни парокандалик сари сиёсий бошбошдоқликка етаклаётганлиги яққол намоён бўлмоқда. Эркинлик, демократия инсон ҳуқуқлари каби жозибали ғояларни ниқоб қилиб олган бу сиёсий кучлар шу асосида дунёдаги ҳоҳлаган мустақил давлатнинг ички ишларига араллашиб, ғаразли мақсадларга эришмоқчи бўлади [11]. Ваҳоланки, миссионерлик орқали

амалга оширилаётган “демократия” ниқобидаги уринишлар мана шундай нохушликларни келтириб чиқариши мумкинлигини англаш барчадан жиддий фикрлашни тақозо этмоқда.

Мутахассислар томонидан ўтказилган “стратегик тадқиқотлар” натижасига кўра, миссионерлик дунёда глобал миқёсида турли конфликтда ва қатъий геосиёсий босимда эканлигини таъкидлашади. Миссионерлик таъсири остида ҳар қандай халқ ва миллатнинг маданий илдизига таҳдид солиш орқали ўта радикал миллатчилик ҳаракатларини вужудга келишига сабаб бўлмоқда. Натижада, мазкур ҳаракатлар оқибатида дунёда глобал миқёсда этник ва миллатлараро можароларнинг тобора авж олиши ҳар қандай халқ ва миллатни менталитетига раҳна солиш орқали маънавий тубанлик гирдобига етакламоқда. Шу тариқа, миссионерлик оқибатида “айрим” сиёсий кучлар ўзининг гегемонлигини ўрнатиш мақсадида ғоявий-мафкуравий, геосиёсий, маданий жиҳатдан устунликка эришиш кузатилмоқда. Хусусан, глобал иқтисодий инқироз даврида миссионерлик дунёнинг ночор давлатлари тараққиётига гўёки, “иқтисодий” ёрдам кўрсатиш баҳонасида қашшоқлик, очлик, ночорликни бартараф этиш мақсадида “мақсадли” ёрдамни тавсия этиши намоён бўлмоқда. Натижада, ҳориждан йўналтирилаётган “мақсадли” иқтисодий ёрдам таъсирида ривожланаётган давлатлар ўртасидаги тенгсизлик тобора кескин тус олиши оқибатида бир қатор таҳликали вазиятлар вужудга келмоқда. Ваҳоланки, миссионерлик ташкилотлари томонидан кўрсатилаётган “мақсадли” ёрдам мазкур минтақалардаги муаммоларни ҳал этиш учун эмас, балки мазкур давлатларни ўзларига иқтисодий қарам қилиш орқали ўзларини моддий жиҳатдан юксалишига замин яратмоқда. Айнан, миссионерлик ташкилотлари томонидан “мақсадли” йўналтирилаётган иқтисодий ёрдам туфайли муайян минтақа ва ҳудуд миқёсида ноанъанавий диний жамоаларнинг кўпайиши кузатилмоқда.

Шу тариқа мавжуд диний ташкилотлар ўртасида вужудга келаётган диний тафовутлар оқибатида конфессиялараро низоларнинг кучаётганлигини айтиб ўтиш лозим. Натижада, мазкур ҳолат, диний асосдаги тўқнашувларни келтириб чиқаришда муҳим аҳамият касб этмоқда. Аслида, моддий жиҳатдан қудратли ҳисобланган “айрим” дин ниқоби остидаги миссионерлик аслида диний келишмовчиликларнинг ягона манбаи сифатида намоён бўлмоқда. Глобаллашув шароитида цивилизация модернизация жараёнлари ўзаро зиддиятли бўлгани боис инсоният цивилизациясининг инқирозидан далолат беради. Маълумки, инқирознинг асосини глобал капитал агентлари бўлмиш трансмиллий корпорацияларнинг ғаразли манфаатлари ташкил этади. Бунинг оқибати ўлароқ айрим цивилизациялар ва динларнинг глобал тарзда миссионерликка қўл уриши кузатилмоқда, аммо уларнинг сиёсати бошқа цивилизациялар вакиллари ёки “бегона”лар учун зарарли деб баҳоланиши мумкин. Мазкур фикрлар тасдиғи сифатида XVI асрда вужудга келган мустамлакачи империялар жаҳон

мустамлака тизимини пайдо бўлишига замин яратганлигини таъкидлаш жоиз. Натижада, Ғарбнинг йирик давлатлари мустамлакаларга нафақат иқтисодий, сиёсий, балки маданий гегемонлигини экспанция қилди. XX аср ўрталарига келиб дунёда мустамлака тузумларини инқироzi глобал миссионерликка бўлган эҳтиёжни тугатишга замин яратди. Аммо, бугунги кунда Ғарб маданиятининг ўз устунлигидан маҳрум бўлганига кўникиш ҳосил қила олмайдиган айрим радикал гуруҳлар миссионерликдан воз кечмаётганлиги намоён бўлмоқда. Хусусан, миссионерлик тарафдорлари ўзга цивилизация ресурсларини эскпультация қилиш ҳисобига иқтисодий, сиёсий ва маданий соҳаларнинг кўпгина жиҳатларида ёрқин муваффақиятларга эришмоқда. Шу ўринда миссионерлик ташкилотларининг стратегиясига эътибор қаратилса, одатда улар ўз мақсадларини расман ошкор этишмайди. Ташкилот аъзолари гўёки, ўз ғояларини ниқоблаш мақсадида “бизнинг мақсадимиз – камбағалликни умуман йўқ қилиш” деган сўзлар ортида аслида эса “ҳамма экканини ўради”, “бўлиб ташла ва ҳукмронлик қил” дея чиройли ниқобланган шиорлар остида фаолият кўрсатиши намоён бўлмоқда. Айнан, бугунги кунда дунёда глобал миқёсда демократия ўрнатилиши, инсонларнинг ҳуқуқларини таъминланиши баҳонасида миссионерлик оқибатида Шимолий Африкада, Яқин Шарқда ва Шарқий Европа хусусан, Украинада юз минглаб бегуноҳ инсонларни бевақт вафот этишига сабаб бўлганлигини таъкидлаш уринлидир. Ҳозирги кунда дунё ҳамжамиятининг тинчлигига раҳна солаётган миссионерлик ташкилотлари ўзларининг асл мақсадларини дин манфаатлари билан ниқоблашга уринади. Шу боис бундай миссионерлик гуруҳларининг ваъзларида Худо кўп тилга олинади. Натижада, христианлик дини ва хусусан Ғарб лойиҳаси халқаро ахборот тармоғида дунёдаги энг илғор, тақлид қилса арзийдиган мафкура сифатида тарғиб қилинади. Айнан, мазкур омиллар, миссионерлик жабҳасидаги ҳужум кенг миқёсда, чинакам глобал даражада олиб борилмоқда. Бу ҳақда Рус тадқиқотчиси А.Панарин бундан 15–20 йил муқаддам миссионерларни “денгиз қароқчилари” дея атаб, уларнинг фаолиятини образли тарзда забт этиш жараёни сифатида тасвирлаган эди: “қуруқликдаги бош истехком, дунёнинг асосига қарши Бугун Денгиз қитъани нафақат жисмонан забт этишни, у қитъа этосини – минг йиллар давомида ишлаб чиқилган ва қитъа антропологик қиёфаси учун жавобгар бўлган руҳий-психологик структурасини вайрон этишни режа қилди. Шу мақсадда қитъа аҳолисини автохтонлар ва бешинчи колоннага бўлиш операцияси олиб борилмоқда, бешинчи колоннадан кўзланган мақсад эса денгиз келгиндиларига қитъа қалъасининг дарвозаларини очиб беришдир. Кўз олдимизда “элита” (маданий, сиёсий, хўжалик юритувчи) тушунчасининг ўзи мисли кўрилмаган даражада ўзгартириб юборилмоқда Ғарбча кун кечириш имтиёзини, бу имтиёз кўпчиликка ёпиқ эканлигига қарамай, ўзлаштираётганлар ўзларини элита сўзи билан атай бошламоқда. Элита бугунги кунда денгиз

қароқчиларига садоқатлилиги, уларнинг кемасига ўтиб олишга тайёрлиги билан характерланмоқда”, – дея алоҳида эътибор қаратиб ўтган эди. Миссионерликда бу ўзига хос “забт этиш” жараёнининг энг таъсирчан жиҳатларидан бири сифатида манфаатлар қадриятлар кўринишида намоён этилади. Айнан, глобаллашув шиддатининг тобора авж олиши дунё миқёсида геосиёсий жараёнларга бевосита таъсир кўрсатмоқда. Натижада, мазкур ҳолат дунё қиёфасини тубдан ўзгартириш орқали муайян минтақа ва ҳудуд миқёсида геосиёсий таъсир доираларини қайта тақсимлашга бўлган ҳаракатлар мисолида намоён бўлмоқда. Миссионерлик гўёки, динни тарғиб этиш орқали амалга оширилаётган тарғибот аслида сиёсий, иқтисодий, маданий жиҳатдан экспанция этишни ўзида акс этади. Хорижий ОАВда миссионерлик фаолияти ўрганилганда, “айрим” сиёсий марказлар, махсус хизматлар манфаатлари учун ишлаётганлиги ҳақидаги маълумотлар пайдо бўлмоқда. Жумладан, россиялик экспертлар протестантликка мансуб мормонлар черкови АҚШ махсус хизматлари учун жосуслик фаолияти билан шуғуланади, деб ҳисоблайдилар [12]. Айнан, глобаллашув шаротида дунёдаги “айрим” сиёсий кучларнинг баъзи доиралар диндан хусусан, миссионерликдан ўзларининг ғаразли мақсадларига эришиш воситаси сифатида мутаассиблик, фанатизм ҳаттоки давлат тўнтаришлари каби қабих йўлларида фойдаланаётгани афсуски, ҳеч кимга сир эмас.

Глобаллашув жараёнида иқтисодий инқироз даврида дунёда гегемонлик қилишга интилиш тобора кучаймоқда. Бир неча аср олдин колониялаштириш христианликнинг шиорига айланган бўлса, ҳозирда “жаҳонга кириб бориш” [13], айнан миссионерлик ҳаракатлари оқибатида тобора кучаётганлиги намоён бўлмоқда. Ахборот-таҳлилий тадқиқотлар натижаларига кўра, диний соҳага бевосита дахлдор ушбу глобал ҳодисаларнинг тобора чуқурлашиб ва кенг қамров касб этиб бораётганини кўрсатади.

ХУЛОСА

Бугунги кунда дунёда вужудга келаётган таҳликали вазиятга баҳо берар эканмиз, халқаро хавфсизлик ва барқарорликка таҳдидларнинг кўлами кенгайиб, геосиёсий рақобатнинг ошиб бораётгани, ғоявий-мафкуравий экспансиянинг фаоллашувини намоён этмоқда. Мана шундай мураккаб шароитда мамлакат хавфсизлиги ва жамият барқарорлигига, унинг манфаатларига, миллат келажагига раҳна соладиган ҳар қандай кучга қарши курашда биз фақат халқимизнинг ақл-заковати, букилмас иродаси ва салоҳиятига, ўз куч ва имкониятларимизга таяниб мафкуравий тарбия воситасида доимо огоҳ, сезгир ва хушёр бўлиш масъулиятли муқаддас вазифамиз эканлигини англаш бугунги давр ва бугунги замон тақоза этмоқда.

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Конституция ва қонун устуворлиги – ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятининг энг муҳим мезонидир. Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 27 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси.<http://uza.uz/oz/politics/konstitutsiya-va-onun-ustuvorligi-u-u-iy-demokratik-davlat-v-07-12-2019>
2. Harrington F.H. God, mammon and the Japanese. –Medison: 1921, p.35.
3. Парутдинов Шукритдин Илёсович. Дунёвий демократик давлатчилик қурилиши амалиётида диний экстремизм таҳдиди. с.ф.д. илмий даражаси учун ёзилган дис. 23.00.02. Т.: 2001. Б. 115-116
4. Мухаммадолим Муҳаммадсидиқов. Африка давлатларида дин омилининг этник ва миллатлараро зиддиятлар юзага келишига таъсири. Ижтимоий фикр-инсон ҳуқуқлари. 2015 йил №2(70) .Б-90
5. Филатов С. Судан: острые приступы «независимости». Сайт «Международная жизнь», 28.05.2012. URL [http:// interaffairs.ru/read.php?item=8496](http://interaffairs.ru/read.php?item=8496).
6. Ўткир Хасанбоев: Ўзбекистонда давлат ва дин муносабатлари: диний ташкилотлар, оқимлар мафкуравий курашнинг долзарб йўналишлари. “Тошкент ислом университети” нашриёт матбаа босмахонаси. Т-2014. Б-113.
7. Абдурахим Эркаев. Маънавият ва тараққиёт. “Маънавият”-2009-Б-230.
8. Отабек Бозоров. Бугунги куннинг энг долзарб вазифаси. Тинчлик – бебаҳо неъмат. Тинчлик ва осойишталик – олий неъмат. Тинчлик ва осойишталик – олий неъмат/масъул муҳаррир Шайх Абдулазиз Мансур; Ўзбекистон мусулмонлари идораси; Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий маркази. – Тошкент: “Movarounnahr”, 2013. Б-86
9. Парутдинов Шукритдин Илёсовис. Мустақиллик ва жамият тараққиётига таҳдид муаммоаси. (сиёсий таҳлил тажрибаси) С.ф.н. илмий даражаси учун ёзилган дис. 23.00.02. Т.: 1999.

10. Отабек Бозоров. Бугунги куннинг энг долзарб вазифаси. Тинчлик ва осойишталик – олий неъмат / масъул муҳаррир Шайх Абдулазиз Мансур; Ўзбекистон мусулмонлари идораси; Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий маркази. – Т.: “Movarounnahr”, 2013. Б86-87.
11. Мухаммаджон Қуронов. Ниқоб ортига бир нигоҳ. Т. “Маънавият”. 2018. Б-12.
12. Смирнов А. Великая миссия американских мормонов: код Ромни. Сайт “Радио голос России”, 10.10.2012. URL: http://rus.ruvr.ru/2012_10_10/Velikaja-missja-amerikanskih-mormonov-kod-Romni/.
13. «Азбука преподавания прав человека» (подготовлена ООН в качестве средства образования в области прав человека. – http://www.un.org/russian/hr/abc/ch3_12.html.
14. Rasulovich, T. S., Kurbankulovich, K. A., Jamoliddinovna, K. M., Samadovich, T. K., & Tulkinovich, S. K. (2022). Forms and Characteristics of Virtual Spiritual Threats. Telematique, 7146-7155.
15. Sh.S.Shoyimova, M.K.Xoshimova, Sh.R.Mirzayeva, M.M.Qo'ziboyeva. Ta'lim texnologiyalari. Darslik. // – Т.: «TURON-IQBOL», 2020. 264 bet.
16. Sh.S.Shoyimova, Sh.R.Mirzaeva, N.M.Gafurova, G.O.Tulaganova. PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FEATURES OF DISTANCE LEARNING IN MEDICAL HIGHER EDUCATION // International Journal of Disaster Recovery and Business Continuity, Vol.13, No. 1, (2022), pp. 07–14 <http://sersc.org/journals/index.php/IJDRBC/article/view/37779>
17. Sh.Shoyimova, Sh.Mirzayeva, U.Qarshiboyeva. Kasbiy ta'lim metodikasi. Darslik. //–Toshkent: «TURON-IQBOL», 2020. 240 bet <http://library.ziyonet.uz/uz/book/126875>
18. Umarov B.M., Shoyimova Sh.S., Ro'ziyeva D.I. Pedagogika.Psixologiya. – Darslik. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. –Т.: «IJOD-PRINT» -332 bet. 2019.
19. Акрамова Л. Ю., Мирзаева Ш. Р. ГРАФИЧЕСКИЕ ОРГАНИЗАТОРЫ КАК СРЕДСТВА РАЗВИТИЯ КЛИНИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У СТУДЕНТОВ МЕДВУЗА // Экономика и социум. – 2015. – №. 2-1. – С. 143-146.
20. Ахмедова, М., Алимова, М. М., & Каримова, М. Ж. (2014). Современные аспекты роли развития духовности в воспитании подрастающего поколения. Молодой ученый, (6), 863-865.
21. Худайбердиев А. К., Алимова М. М., Абдуназаров О. А. Значение манипуляций как угрозы информационно-психологической безопасности личности //Научный аспект. – 2015. – №. 1-1. – С. 97-100.
22. Худайбердиев А. К. Узбекистан: проблемы защиты молодежи от вредной информации в условиях глобализации (Социально-философский анализ) //Россия и мусульманский мир. – 2019. – №. 3. – С. 36-41.
23. Худайбердиев А. Янгиланаётган Ўзбекистонда ёшларга оид давлат сиёсати қатъият билан давом эттирилмоқда //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 912-918.

24. Шойимова Ш.С., Мирзаева Ш.Р., Мирзаева Н.А. Олий таълимда ўқитишнинг кредит тизимини жорий этиш хусусиятлари. "Олий тиббий таълим: фан ва таълим интеграция масалалари" ўқув-услугий конференцияси, ТошПТИ 27 декабрь 2019 йил, 178-185 бетлар.

25. Шойимова Ш.С., Пулатхонова Д.Т. Основные этапы становления личности профессионала. Международный научно-практический журнал «Мир педагогики и психологии». №2 (7), 2017 й., с. 14 – 18.

26. Шойимова Ш.С., Расулова З.С., Курбонова Г.Б. Касбий- педагогик фаолият структурасининг психологик хусусиятлари. «Интернаука»: научный журнал – № 20(54). – М., Изд. «Интернаука», 2018 йил, г. Москва. 61-63 бетлар.

27. Шойимова Ш.С. Мутахассис шахсининг касбий камолоти масалалари. Интернаука №19 (195), часть 6, 2021 г. С 19-21.

28. Шойимова Ш.С. Мутахассис шахсининг касбий камолоти масалалари. Интернаука №19 (195), часть 6, 2021 г. С 19-21.

29. Шойимова Ш.С., Файзиева М.Д. Меҳнат жараёнида субъектнинг касбий шаклланиш муаммоси. Интернаука №23-4 (105), часть 4, 2019 г. С 48-49.

30. Шойимова Ш.С., Шойимова Ш.С. Бўлажак мутахассисларни психологияга оид билимлар билан қуроллантириш масалалари. Интернаука. Научный журнал № 10(233) Март 2022 г. Часть 5. С 20-22.

31. Ахмедова, М. А., С. Ш. Абдусатторов, and Ш. Ш. Абдусатторов. "ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К УКРЕПЛЕНИЮ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ В ОБЛАСТИ МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ." Medicus 2 (2019): 48-50.

32. Худайбердиев, Асомиддин Курбанкулович. "Духовно-нравственные факторы обеспечения информационной безопасности в условиях глобализации." Молодой ученый 6 (2014): 875-879.

33. Шойимова, Шохиста Санакуловна, and Сохиба Халбаевна Усманова. "Касб танлашга таъсир этувчи асосий омиллар." Интернаука 7-2 (2019): 84-85.

34. Мирзаева, Наргиза Асраровна, and Шахло Рузматовна Мирзаева. "Характерные особенности психического развития подростка." Научный аспект 1-2 (2015): 157-159.